

Nincs időm felülni a nosztalgiavonatra

KARAFIÁTH ORSOLYA

Generációk tudatába épültek be *Gesztai Péter* sorai, és úgy tűnik, energiái nem apadnak az évek során. Érdekel, hogy működik egy ennyire sokféle tehetség? Vannak-e kétségei? Egyáltalán, mi viszi még előre?

– *A kreatitásnak sok arca van. Te művészek tartod magad.*

– *Thomas Mann hatalmas művekben dolgozta fel ezt a kérdést, és lényegében azt állítja, nincs középút, vagy művész lesz vagy polgár. Nálam viszont nincs meg ez az egyértelműség, állandósult állapotom a határokon létezés, és ez a kettőség vagy látszólagos önellentmondás már sosem fog feloldódni. De már nem is törekszem rá.*

– *Itthon, a „nagy dobozoló”, skatulyázók országában már az, hogy sikeres valaki, főleg ha anyagilag is, kívülállással jár.*

– Szerintem részben a magyar undergroundból eredeztethető a kötelező apostoli szegénység parancsa. A szegénység mint művészjegy érthető okokból alakult ki ebben a kulturálisan gazdag, ám gazdaságilag szegény országban, de ha belegondolunk, a tehetség és a nélkülözés nem szinonimák! Nem törvényszerű, hogy egy komoly alkotónak nyomorognia kell, gondoljunk csak *Byronra*, *Balzacr*a, *Lisztre* vagy a nagy kedvencemre, *Molnár Ferenc*re. Ma ő is köztutálatnak örvendene. Gyakran megkapom a zenei dolgaim kapcsán, hogy már csak amiatt sem lehetnek értékesek, mert nem egy városszéli, fűtetlen garázsban, szakadt tornacipőben írtam őket. Nekem atipikus a működésem, nem fér bele egy dobozba, és ez irritáló még a magukat szabadon gondolkodónak tartó embereknel is. Én szégyentelenül és kitartóan a populáris műfajokkal szeretek foglalkozni, azokat is fogyasztom, és tudom, hogy létezik jó kommersz, amiért érdemes a Netflix elé ülni,

vagy a Spotify ajánlásait végigbogarászni. Nálunk a *József Attila-i* karakter van előtérbe állítva, az öntörvényű, nehéz sorsú alkotó, aki végül be is teljesíti a végzetét. Ez fakad ebből a veszteségekből építkező kultúránkból is, ahol az alkotók sorsa rendszerint tragikus volt. Ebből a szempontból nehéz lenne definiálni magam. Mit is mondhatnék? Hogy jobban rappelek azoknál, akik reklámokat írnak, és jobb reklámokat írok azoknál, akik rappelemek? Egy percig sem gondoltam magamról, hogy költő lennék, viszont vannak jó költői megoldásaim is, és bizonyos műfajokban jó dalszövegeket tudok írni. Művészi hatáselemekkel dolgozom több műfajban is, ez a sokirányú érdeklődés és gyakorlat vezetett ahhoz, hogy művészeti producerként is elkezdjek dolgozni a játékfilm műfajban. Mindeközben a saját alkotómunkáim legnagyobb tétje, hogy egy-egy eredeti gondolatot ki tudjak találni – ez szintén művészi ambíció. Nem egyszerű feladat, és a tétje nemhogy csökkenne az idő múlásával, hanem egyre nő.

– *Nem sok idő maradhat a kreatív munkákra, hiszen a reklámügynökséged nagyon pörög, a személyes branded a mai napig piacképes. Ez hatalmas dolog. Mi visz előre? Puskás Tamással beszélgettem a napokban, és ő azt állította, hogy az alkotó emberek általában hús igazán telt és ragyogó éve van, mikor a tehetségüknek a teljes vértjében vannak jelen. Ez engem például meg is ijesztett kicsit.*

– Tudom, hogy nem lehet megállni. Sok velem egyidős, egyívású embert láttam az elmúlt tíz évben a pálya szélére sodródni, és tudom, tartozhatnék közéjük is. Sokszor fel is teszem magamnak a kérdést – és fel is kell tenni –, hogy amit csinállok vagy amire készülök épp, az mennyire érdekes. De ha jól ápolod a tehetségedet, sokáig használhatod.

– *Ezt hívod létvágnak, ugye? A legutóbbi albumod címe is ez volt.*

– Igen, és ezzel a lemezzel szedtem ki magam egy jól szituált depresszióból. Új emberekkel együtt alkotva, teljesen tudatosan az új utakat keresve. Megéreztem, hogy bajban vagyok, elvesztettem a jó energiáimat. Mintha kifordult volna alólam kulturálisan minden, és anélkül, hogy megmozdultam volna, elköltöztem egy másik világba. Ez a belső zuhanórepülés négy

éven át tartott. Közben villogtam a képernyőn, tehetségkutatóban mentorkodtam, nyilatkoztam jobbra-balra, úgy tűnt, mintha a topon lennék, de belül komoly gravitációhiányom volt. Az utóbbi tizenöt évem egyik legnagyobb eredményének tartom, hogy ki tudtam mászni ebből a gödörből.

– *Én két évig voltam hasonló érzelmi és szellemi vákuumban, és nekem is a nyitás segített. Rákényszeríttem magam arra, hogy naponta írjak. Egy saját nyilatkozatom visszánézése ijesztett meg, utáltam a dühöngő tükörképem. Te egy beszélgetésben azt mesélted el, hogy Sári lányod rajza, amely esőfelhőként ábrázolt téged, térített magadhoz. Látod már, mi vezetett a szétszúsásig?*

– Az, hogy belevesztem a hírekbe, hagytam, hogy előntse a mindennapjaimat a közélet. Állandóan felzaklatlak az események, mindig volt min dühöngeni. Mérgező, rossz energiáim lettek. A folytonos hírehség egyfajta addikció is, a miatta állandósuló morgás és tehetetlen harapósság talán speciálisan magyar értelmiségi nyavalya. Csak aki egészen kicsi gyerekorában elkerül innen, annál nem jelentkezik a magyaritisz tipikus tünete. Bennem sem múlt el teljesen a dolog, de próbálok tünetmentesen létezni. A lányom rajza, mint tükörben a villanófény, szembesített magammal és azzal, hogy nem engedhetem meg, hogy ilyenné váljak. Azt gondoltam, nemcsak a gyermekeimmel, hanem a saját tehetséggemmel szemben sem tehetek így. Meg fogok romlani, ha erre pazarlom el magamat. Át kellett hát állítanom a gondolkodásomat. Nem vagyok ezoterikus típus, nem hiszek a csodákban, de abban igen, hogy pozitív gondolkodással nagyon is kódolhatod az agyadat. Ám ennek cselekvéssel is kell párosulnia. Nem elég elhatározni, hogy innentől máshogyan lesz, csinálni kell. Amikor ezt helyre tettem magamban, megváltoztam. Ki tudtam mondani azt is, hogy én tévedtem, amikor azt gondoltam, hogy ez az ország lerázhatja feudális hagyományait, és csatlakozhat a nyugati típusú demokráciákhoz. A rendszerváltástól 2010-ig terjedő időszakban úgy tűnt, lehet reménykedni, a dolgok esélyt kaptak. Ám mikor rádöbentem, hogy ez csak egy apró betűs része volt a magyar történelemnek, és talán én hibáztam, mikor idealistán ezeket a feltéte-

leket állítottam be referenciának, ki tudtam jelenteni, hogy épp ez az időszak volt az atipikus, ajándék a sorstól másfél évtizedre, nos, akkor a mélyrepülésem véget ért. Ez után már nem úgy keltem fel, hogy kizökkent valami, és megint egy reménytelen küzdelemmel teli nap veszi kezdetét. A független alkotók, művészek, tudósok élete sosem volt rigófütty itt a huszadik század ilyen-olyan rendszereiben, talán ezért is ritka a rendes kifutása a művészi pályáknak, ezért szaggatjuk húszevekre azokat, gyakran kényszerűen torpannak meg vagy érnek véget az életművek. Miért lenne ez másként a huszonegyedik században? Digitális feudalizmus dühöng. Holott a humán értelmiség szerepe egy társadalomban nagyon fontos, mert ez a vékony, de fontos réteg jegyzi a kultúrát, tévedés azt gondolni, hogy a művészeket ki lehet nevezni hatalmi szóval. Szóval lelki ökonómiára álltam be, és nem gondolom, hogy attól gyáva az ember, ha meghúzza a határait, és nem megy bele felesleges harcokba. Nem kell mindenkinek forradalmárnak lenni, főleg, ha nem vagy az az alkat. Ahogy Heller Ágnes mondta: élni kell.

– *Hogy látod most, a gödörből kimaszva az irányokat? Én azt tapasztalom neves művészeknél, hogy az is nagyon beszűkítő tud lenni, ha mindig a bevált, régi dolgokra kapod a tapsot, mert az alkotó így könnyen bezárul a saját világába. Nekem azt kellett megtanulni, hogy ne legyen bennem irigység, hogy őszintén tudjak örülni mások jó munkájának is. Mivel nem bíztam magamban eléggé, csak versengésekben tudtam gondolkodni, legyőzésben és harcban, és ez durván viszszafogott.*

– Ez engem elkerült, de hát mindenkinek más a keresztje. Talán azért, mert soha nem gondoltam, hogy különleges, amit csinálok. Csak azt, hogy van egyfajta erős karaktere. És akkor megint a művészet kérdéseinél járunk. Ha már mindenképp kell definíció, talán úgy fogalmaznám, hogy a populáris kultúra egyfajta iparművésze vagyok. Bizonyos műveket szépen ki tudok faragni az adott szakma szabályai szerint, és ezzel erős hatást tudok gyakorolni emberekre. Ezt adománynak tekintem, és érdekes játéknak. Ha jól eltalálom, az különös hálaérzettel tölt el. Ilyen például, mikor *A Pál utcai fiúk* egyik dalát, a *Mi vagyunk a grundot* éneklük a karanténba bújó lakótelep erkélyein a közösségre vágyó emberek. Érzem, hogy ezt eltaláltuk, ezzel sikerült belemásznunk a fülekbe, szívekbe, életetekbe. Ilyenkor megérint, hogy igen, ez az én alkotói képességeimnek megfelelő dimenzió. A saját műfajaimban magas szinten igyekszem megalkotni mindent, amihez hozzányúlok, nem kell szégyenkezniem egyik munkám miatt sem. Mindig az a kérdés, hol a határ. Nekem beleférnek a reklámok, de ismerek olyan művészt is, aki azt mondja, egy percet nem szán ilyesmire az életéből, mert elveszi a nagy műtől az idejét.

– *Hogy írod meg az életed fő művét, ha nincs fedél a fejed felett? Én mindig azt mondom, kellenek kompromisszumok, a mérték a kérdéses.*

– Talán az a legfontosabb, hogy az alkotó ember együtt tudjon élni a kompromisszumaival, addig marad balanszban, addig lehet hiteles. És aztán egy-egy megzuhanásból is szület-
het gyönyörű alkotás.

– *Sosem érzed, hogy a legtöbb dolog már ujjgyakorlat neked? Például a dalszövegeknél?*

– Akkor nem írnék többet. Érdekes módon változott meg bennem a szövegíráshoz való viszonyom is: egy könnyedebb dalt ma már nehezebben írok, meg mint egy lírait. Érzékenyebb vagyok magára a zenére is, ha nem ragad meg, egyszerűen nem tudok írni rá.

– *Hát az idő múlása korlátoz-e? Számomra ez a legborzalmasabb lefelé húzó örvény, a legsúlyosabb félelem. Nemrég olvastam Tóth Krisztina Fehér farkas című novelláskötetét, melyben erős motívum a korábbi élethelyzetekhez, helyszínekhez való visszatérés. Én magam is folyamatosan visszatekintek, már-már mániákusan, ezekben a régi emlékekben találva meg az otthonosság biztonságát. Te gyerekkorod helyszínére költöztetted az irodádat, a régi Pannónia Filmstúdióhoz.*

– Ez tudatalatti döntés lehetett, a feleségem válaszáta volt. De nagyon otthonossá lett így az élet.

– *Kislányként volt egy Ludas Matyi szappanom. És egyszer büntetést kaptam, mert nem voltam hajlandó úgy kezet mosni, hogy Matyi sérüljön. Gyerekként te adtad a hangod a mesehősnek, azóta a te hangodon szól. Mit jelentett ez? A gyerek még nem szerepel, mindenét beleteszi...*

– Hipermenővé tett az iskolában. Alacsony, szeplős fiú voltam, jól fociztam ugyan, de nem volt különösebb státuszom, de ezzel hirtelen látszani kezdtem. Nyilván fel sem tudtam fogni, hogy már ezek a gyerekszerepek ráraktak egy bizonyos életpályára. A szüleim egyébként nem ambicionáltak ezt, véletlenül jött az egész. Öt-éves lehettem, vártam apámra egy rádióstúdió előtt. Aznap a gyerekszereplő lebetegedett. „Ott van kint egy gyerek, hívjátok be” – hallottam. Bementem játszani, és onnantól én lettem a „használatos gyerek”.

– *Semmilyen tekintetben nem vagy nosztalgikus alkat? És amikor újra összeáll a Rapülők és a Jazz + Az?*

– Nem szokott időm maradni, hogy felüljek a nosztalgiavonatra, mert annyira leköt, hogy professzionális és friss legyen egy-egy ilyen Aréna-koncert. Holott meglehet, szükségem lenne ezekre a visszanezésekre, hiszen az ember nem csupán térben, hanem időben is otthon akar lenni, és a törté-
nések szépségét vagy fájdalmát meg

kell élni. Engem a zeneiparban ma retróarcként tartanak számon, még csesztettek is úgy, hogy a „Gesztiz az az ember, aki még mindig a kilencvenes években él”. De sosem az érdekelt, hogy ismétlegessem a régi dalokat, legfeljebb kihasználom, hogy sikereselek. Kutatók által leírt jelenség az izlésfagyásé, ami annyit takar, hogy amit harminc-egynéhány éves korodig megszerettél, ott megállsz a zenével kapcsolatban. Én ezt kerülöm, és az újdonságokra tudatosan nyitva tartom a fülem, figyelem az új slágereket, trendeket. A reklámbiznisz meg is követeli, hogy tudd, hány óra van ma, aki lemarad, megkövesedett lesz, kínos, ósdi. Persze azért vannak dolgok a múltból, amelyekhez ragaszkodom. Például apám könyvesszekerénye. Mikor a lakásunkat átépítettük, az újban nem tudtuk, hová tegyük. De ez olyan érzelmi kérdés, amiben nem bírok engedni, így egyelőre egy raktárban várja, hogy megtaláljuk a helyét. Nyilván tudnék nélküle élni, de nem szeretnék.

– *Mi visz előre?*

– Tapasztalatom, hogy negyven-
éves korodra nagyjából mindent tudsz az életről. Én 45 voltam, mikor megszületett az első lányom, akkor már hosszú idő óta ez volt az egyetlen igazi nagy újdonság az életemben. Spirituálisan és érzelmileg is újraszövött engem a gyerekeim megérkezése.

– *Sokan lettek fiatalon apák a generációból és az enyémből is – nem voltak rá felkészülve. Szomorú tartásdíjfitők és ideges gyerekek generációja. Számodra tudatos volt, hogy éretten vágsz bele ebbe az olyan fontos dologba? Mennyire tudtál az éle-
tedben időzíteni? Vagy ezek megint csak véletlenek?*

– Nem volt tudatos a tervezés. Annyira el voltam foglalva magammal, hogy házasságra se nagyon gondoltam. Az elsőből nem született gyerek, a második feleségem viszont, bár tudatos és modern nő, a családi dolgokban nagyon konzervatív. Ahogy egy barátom mondta: „Petikém, a te futóhomok természeted ez a kőszikla típusú személyiség remekül meg fogja kötni”. Így is lett. A késői család-alapítás így nem a választásom eredménye, hanem a következménye lett. Ma már, a lányaim teremtette érzelmi gazdagság tudatában nem is tudom elképzelni, mi lenne velem nélkülük.

